

kterého neměl už políbit nikdy, pak zdvihl se křídly, před synem letěl a o něj se bál jak samička ptačí, která poprvé vyvádí z hnízda svá písklata mladá; k letu pak vybízí syna a učí jej v umění zhoubném, jak se má na křídlech vznášet a přitom na syna hleděl.

Nejeden rybář je spatřil, jenž chytil udicí ryby, nejeden pastýř a orač, jsa o hůl a radlici opřen, užasl při podívané a věřil, že bohové jsou to, když tak létají vzduchem. Již minulí Délos a Pařos, po své levici mají již Samos, Iunoně svatý, Kalymnu, bohatou medem, a Lebinthos po pravé straně, když vtom Íkaros začal mít radost, jak odvážně létá, opustil svého vůdce a touhou po nebi zlákan, příliš vysoko vzlétl. Hned blízkost žhavého slunce vonný mu rozhrěje vosk, jenž pera křídél mu pojil. Roztaje vosková vazba, hoch holými pažemi mává, nemá už pernatá vesla, vzduch zachytit nemůže žádný. Vtom jeho chlapecká ústa, jež volala otcovo jméno, přijala modravá voda, jež po něm pak dostala jméno.

Marně nešťastný otec (však nebyl již otcem) naň volal: „Íkare, Íkare, kde jsi? A v kterém tě směru mám hledat?“

Nadarmo syna tak volal, až na vlnách peruté spatřil. Proklel teď umění svoje a do země pochoval tělo. Podle pochovaného má doposud jméno ten ostrov.

Perdix

Syna když nešťastného tam do hrobu temného kladl, koroptev žvatlavá na něj tam vyhlédla z blátivé strouhy, křídly začala tleskat a skřekem najevo dala radost. Jediný byl ten pták a neznámý dříve; nedávno stal se tím ptákem jak trvalá výčitka tobě,

Daidale! Vlastní sestra mu svěřila, neznalá sudby, synáčka na vyučení. Ten chlapec dvanáctkrát teprv slavil své narozeniny, a k učení schopnou měl duši.

Perdix, tak zval se ten hoch, si povšiml páteřní kosti v rybě, ty kosti měl za vzor a podle nich vyřezal v tvrdé oceli v pořadí zuby; tak vynášel k užitku pilu.

Vytvořil kružidlo též. On první dvě raménka z kovu v jediném ohbí tak spojil, že z obou, vždy vzdálených stejně,

jedno kruh opisovalo a druhé nehnutě stálo.

Daidalos závidí jemu a z athénských hradeb jej svrhne, živě se vymluví na to, že nešťastnou náhodou spadl.

Athéna, přející vlohám, jej náručím zachytne v pádu, peřím mu obalí tělo a Perdika učiní ptákem;

ale ta dřívější živost, již vynikal bystrý duch jeho,

přešla mu do nohou, křídél. I dřívější jméno mu zbylo, řecky jež *koroptev* značí. Však vysoko nevlétá nikdy,

nestaví ve větvích hnízd, ni ve výši v korunách stromů; nízko při zemi létá a vejce v křovinách snáší,

bojí se výšek, vždy pamětliv toho, jak zvysoka spadl.

Kalydónský lov

Daidala unaveného již hostila sicilská země.

Kókalos král, ten příznivec laskavý, za prosebníka pozdvihl k ochraně zbraň. Již pro slavný Théseův skutek Athény přestaly platit daň krvavou Mínótaurovi:

věnci chrámy své zdobí, zvou k oběti Athénu, Iova, s nimi pak ostatní bohoy, jimž skládají povinnou úctu zvířecí krví a skvostnými dary i kadidla vůní.

Pověst po celém Řecku jde přelavná o Théseovi, kterého na pomoc zvou snad veškeré achájské obce, kdekoliv nebezpečí a nějaká nastala tíseň.

Théséus a Ariadné

Sotva se na Krétu vrátil a z lodi vystoupil na břeh, Mínós hned obětoval v dík Iovovi sto krásných býků; celý pak královský palác byl ověšen kořistí války. Zatím potupa rodu, muž býčí, dvojtvarý netvor, dorostl tak, že hlásal všem nevěru Pásifainu. Mínós se rozhodl zbavit té poskvrny manželství svého, v příbytek s tisícem chodeb a tmy chtěl příšeru zavřít. Daidalos, stavitel slavný a umělec vynalézavý, založil celou tu stavbu a zmátl v ní veškeré stopy množstvím klikatých cest, jichž zákruhy klamaly oči. Zrovna jak ve Frygii proud Maiandru klame a šálí klikatým tokem, jenž kupředu teče a plyne zas nazpět, sám si naproti jde, zří vody, jež připlují teprv, k prameni obrácen nyní a hned zase do moře pudí klamavé ty své proudy, týmž Daidalos naplnil klamem nesmírné množství cest, že sám se stěží jen vrátil k východu podivné stavby, jež skutečným bludištěm byla. Do ní když postavu dvojí — půlbýka, půl jinocha — zavřel, po sedmi chlapcích a pannách jí Athény dávaly k jídlu v každých devíti letech. Však se třetí zásilkou přijel Théséus sám, jenž obludu zabil a vrátil se k bráně, kterou dřív neprošel nikdo a k níž ho dovedlo klubko Ariadnino. Když z Kréty ji potom ten ukrutník vezl, na břehu Naxu ji nechal a bez ní se navracel domů.

Tam ji pak opuštěnou a lkající našel Bakchos, který jí nabídl náruč i ochranu; k věčné pak slávě korunku s čela jí sňal a do prostor nebeských hodil. Letěla čelenka krásná až do výše k samému nebi; zatímco letěla vzduchem, tu drahé kamení její v hvězdy se změnil, jež v podobě Koruny na nebi utkví uprostřed Hadonoše a Herkula, který tam klečel.

Daidalos a Íkaros

Daidalos na vyhnanství a na Krétu zanevřel zatím, zatoužil po rodné zemi, již musel opustit, byl však uzavřen dokola mořem. I pravil: „Nechť zahradí Mínós veškeré země a moře, vzduch volný je, půjdeme tudy! I kdyby všechno měl v moci, přece ovzduší v své moci nemá!“

Řekl a v umění nové se pustí důvtipem bystrým, přírodní zákony změnil. Hned do řady peruti skládá: začíná od nejmenší, vždy delší za krátkou klade, takže stoupaly vzhůru, jak Pánovy píšťaly stébla různou se zdvíhají délkou, když pastýř si vyrábí sýrinx. Uprostřed sváže je nití a vespod zalepí voskem, takto složené v celek je zahne v pozvolný oblouk, ptáci jak mají svá křídla. Syn Íkaros stál vedle něho, neměl potuchy o tom, že s vlastní si pohrává zkázou, proto s úsměvem v tváři tu čiperně schytával pířka zvířená těkavým vánkem, tu měkčil hravým zas palcem žlutavý vosk; svou hrou v tom díle tak podivuhodným překážel otci. Ten naposled ruku když přiložil k dílu, výtvor si připjal a vyváživ tělo na obou křídlech, zamával jimi, tím rozvířil vzduch a ve výši utkvěl.

Poučí potom i syna a radí: „Hleď, Íkare, letět středem (varuji tě!), sic půjdeš-li přespříliš nízko, křídla ti zatěžká voda, když vysoko, spálí je oheň! Uprostřed obého leť! Jen nehleď na Vozataje, ani na Velký Vůz ni tam, kde je Órion s mečem, ale přímo leť za mnou!“ A současně ponaučení dá mu, jak létat, a neznámá křídla mu k ramenům připne. Při této práci a radách se zrosily starcovy tváře, třesou se otcovské ruce; pak polibky synovi vtiskl,

KNIHA OSMA

nalezl nesnadný východ, jímž nikdo se nevrátil dosud, zplozenku M'noovu pak unesl ihned a odplul na Naxos. Tam ten ukrutník zlý však zanechal družku na břehu. Opuštěné a žalostně naříkající poskytl pomoci své i objeť Líber, a chtěje věčnou ji oslavit hvězdou, vzav korunku s jejího čela, vyslal ji do výše k nebi. I letěla lehounkým vzduchem, přitom se kameny drahé jí změnily v zářící světla. Podržev korunky tvar ten diadém, zabral si místo mezi Hadonošem a souhvězdím Klečícího.

DAIDALOS A IKAROS.

KRÉTU a vyhnanství dlouhé si mezitím znechutili zcela Daidalos; po rodné zemi ho vroucí pojala touha, byl však uzavřen mořem. „Necht zahradí země a moře Mínos,“ dí, „však vzduch jest otevřen: půjdemne tudy! I kdyby v moci měl vše, pláň nebeskou nemá on v moci!“

Takto pravil, a v neznámý um se zahlobav duchem, jal se přírodu měnit. On pokládal do řady pera, počav nejmenším, tak, že delší šlo za kratším vždycky, jako by na svahu vzrostla. Tak pastýříské varhánky druhdy z rourek nestejně délky se zdvíhají, drobnými stupni. Uprostřed lněnou nití je upevní, dole pak voskem, a když je spořádal tak a spjal, pak zahnul je mírně, aby jim dal tvar skutečných perutí.

Ikaros mladý

u něho stál, a netuše nic, že s vlastní si zkázou pohrává, s úsměvnou tváří tu pířka schytával čile, zvržená tékavým vánkem, tu měkčil hravým zas palcem žlutý vosk a v díle tak překážel, podivuhodněm, otci svou hrou. Když naposled už svou dovednou ruku přiložil umělec k dílu, pak vyvázil na obou křídlech tělo své sám, i rozvířil vzduch a ve výši utkvěl.

Poučí potom i syna: „Hleď středem, Ikaré, letět,

KNIHA OSMÁ

slyš mou výstrahu,“ dí, „sic půjdeš-li přespříliš nízko,
křídla ti zatěžká voda, a vysoko — ožehne oheň!

Uprostřed obého let! A nezírej na Vozataje,
na Oriónův tasený meč, ni Heliku jasnou:

za mnou přímo se ber!“ Též návod k letu mu přitom
podá a neznámá křídla mu k pažím připevní vhodně.

Za té práce a výstrah se zrosily starcovy tváře,
rozechvěl otcovy ruce strach. I zulíbal syna,

jehož mu nebylo přáno už políbit, zdvihl se křídly,
kupředu spěl a strach měl o druha, tak jako starý

pták, jenž do vzduchu z hnízda svá mláďata vyvádí útlá:
tak jej za sebou lákal a cvičil v tom umění zhoubném,
perutni mávaje sám a za synem zíraje nazpět.

Nejeden muž, svým prutem těsavým lovící ryby,
pastevec, opřený o hůl, neb oráč, spolehlý na kleč,
viděl je letět a žasl a myslel si, že to jsou bozi,
kteří se mohou ovzduším brát.

Již nalevo měli

Júnónin ostrov Samos (dřív minuli Délos a Paros),
vpravo pak Lebinthos byl a Kalymné, úrodná medem;
a tu se hoch jal radostně vypínat odvážným letem,
opustil vůdce svého, a zlákan po nebi touhou,
zamiřil do výše let. Však blízkost prudkého slunce
změkčila vonný vosk, jenž poutal pospolu pera.
Vosk se mu roztavil hned: on holými pažemi mává,
avšak nemaje křídél, již nemůže nabrati vzduchu.
Chlapecká ústa jeho, jež volala otcovo jméno,

DAIDALOS A ÍKAROS

přijala blankytná voda: té jména se dostalo po něm.

Nešťastný otec jeho (však nebyl již otcem), ten volal:

„Íkare můj, kde jsi, můj Íkare? Ve kterém směru

hledat tě mám?“ Tak volal; tu spatřil na vlnách pera.

Proklev vynález svůj i umění, uložil tělo

do hrobu. Ostrov ten dle mrtvoly pohřbené nazván.

Daedalus interea Creten longumque perosus
 exsilium tactusque loci natalis amore
 185 clausus erat pelago. "Terras licet", inquit, "et undas
 obstruat, at caelum certe patet; ibimus illac:
 omnia possideat, non possidet aëra Minos."

Dixit et ignotas animum dimittit in artes
 naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
 190 a minima coeptas – longam brevior sequenti –
 ut clivo crevisse putes: sic rustica quondam
 fistula disparibus paulatim surgit avenis.

Tum lino medias et ceris adligat imas
 atque ita conpositas parvo curvamine flectit,
 195 ut veras imitetur aves. Puer Icarus una
 stabat et ignarus sua se tractare pericla
 ore renidenti modo, quas vaga moverat aura,
 captabat plumas, flavam modo pollice ceram
 mollibat lusuque suo mirabile patris

inpediebat opus. Postquam manus ultima coepto
 inposita est, geminas opifex libravit in alas
 ipse suum corpus motaque pependit in aura.

Instruit et natum "Medio" que "ut limite curras,
 200 Icare", ait, "moneo, ne, si demissior ibis,
 unda gravet pennas, si celsior, ignis adurat.

Inter utrumque vola! Nec te spectare Booten
 aut Helicen iubeo strictumque Orionis ense:
 205 me duce carpe viam!" Pariter praecepta volandi
 tradit et ignotas umeris accommodat alas.

Inter opus monitusque genae maduere seniles,
 210 et patriae tremuere manus. Dedit oscula nato
 non iterum repetenda suo pennisque levatus
 ante volat comitique timet, velut ales, ab alto
 quae teneram prolem produxit in aëra nido,
 hortaturque sequi damnosasque erudit artes
 et movet ipse suas et nati respicit alas.

Hos aliquis, tremula dum captat harundine pisces,
 aut pastor baculo stivave innixus arator

vidit et obstipuit, quique aethera carpere possent,
 220 credit esse deos. Et iam lunonia laeva

parte Samos – fuerant Delosque Parosque relictæ –,
 dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne,
 cum puer audaci coepit gaudere volatu
 deseruitque ducem caelique cupidine tactus

225 altius egit iter. Rapidi vicinia solis

mollit odoratas, pennarum vincula, ceras;
 taberant cerae: nudos quatit ille lacertos
 remigioque carens non ullas percipit auras,
 oraque caerulea patrium clamantia nomen
 230 excipiuntur aqua, quae nomen traxit ab illo.

At pater infelix, nec iam pater, "Icare", dixit,
 "Icare", dixit "ubi es? Qua te regione requiram?"
 "Icare!" dicebat: pennas adspexit in undis
 devovitque suas artes corpusque sepulcro
 235 condidit, et tellus a nomine dicta sepulti.

Der Sturz des Icarus, Gemälde (um 1558) von dem flämischen Maler Pieter Breughel d. Ä. (Brüssel, Musée Royal des Beaux Arts). Das Bild nimmt auf eine ganz bestimmte Szene der ovidischen Erzählung Bezug (V. 217-220 a). Was bei Ovid aber als retardierendes Element der Schilderung des Absturzes vorangestellt ist, wird auf dem Gemälde zur Hauptszene. Der im Vordergrund pflügende Bauer zieht den Blick des Betrachters auf sich, viel kleiner ist dahinter der Hirt sichtbar und ganz unten in der rechten Bildecke der Angler. Beinahe zu übersehen ist der bereits abgestürzte Icarus: Nur die Beine ragen noch aus dem Wasser, um ihn herum treiben einige Federn auf den Wellen.